

Land sk a p s n ä m n d e n s framställning
 till Ålands landsting med förslag till landskapslag
 angående organisationen av brandväsendet uti lands-
 kommunerna i landskapet Åland.

på framställning av landskapsnämnden har Landstinget genom två sär-
 skilda beslut av den 27 februari 1943 antagit en brandlag och en brand-
 stadga för landskommunerna i landskapet Åland.

Vid i statsrådet den 22 juni 1943 skedd föredragning av nämnda lands-
 tingsbeslut, angående vilka Högsta domstolen med avfordrat utlåtande in-
 kommit, har Republikens President funnit:

att medan i den för riket stadgade brandlagen inskränkningar i den
 personliga handlingsfriheten uppräknats och specificerats i själva lagen,
 kan den personliga handlingsfriheten enligt ordalydelsen i 15 § 4 mom. i
 brandlagen för landskapet även i administrativ väg inskränkas;

att enligt 22 § i landskapets brandstadga medlem av allmän eller
 frivillig brandkår icke får av arbetsgivare eller arbetsledare förväg-
 ras ledighet för deltagande i brandövning, såvida ledigheten utan syn-
 nerlig olägenhet kan medgivas, för vilket stadgande någon motsvarighet
 icke finnes i brandlagstiftningen för riket; samt

att i brandlagen icke intagits något stadgande om skyldigheten att er-
 lägga ersättning åt enskild person, som vid släckningsarbete blivit ut-
 satt för olycksfall, varigenom person, som vid uppfyllandet av sådan
 medborgerlig plikt blivit utsatt för olycksfall på Åland, skulle råka

i sämre ställning än annorstädes i riket.

Då landstinget sålunda har överskridit sin lagstiftningsbefogenhet har Republikens President, med stöd av 12 § 3 mom. självstyrelselagen förordnat, att ifrågavarande brandlag och brandstadga skola förfalla. Presidenten har, stödjande sig på Högsta domstolens utlåtande i ärendet, omintetgjort en nödvändig lagstiftningsåtgärd av landstinget. Att "domen" blivit ett överskridande av landstingets lagstiftningsrätt i dessa punkter, som här ovan blivit nämnda, är icke något att förvåna sig över då man håller i minne, att vid förevarande landskapslagstiftning icke gits till förebild rikets brandlagstiftning och då dessutom kompetensindelningen mellan riket och landskapet icke blivit genom självstyrelselagen med önskvärd tydlighet så utstakad, att icke ständigt och jämt inträffat och även allt framgent kommer att inträffa svårigheter och meningskiljaktighet vid kompetensprövningen mellan riket och landskapet, om icke en revision av självstyrelselagen kommer till stånd. Någon kritik med anledning av det slut, vartill Presidenten och Högsta domstolen kommit, kan enligt landskapsnämndens uppfattning icke komma i fråga. Landskapsnämnden konstaterar härutinnan blott med tillfredsställelse, att Högsta domstolen gjort sig besvär med att t.ex. noggrant utreda, varför enskild person, vars hjälp vid släckningsarbete grundar sig på medborgarlig plikt, icke kan utan stora svårigheter komma sig till ersättning vid inträffat olycksfall under släckningsarbete, såvida icke stadgande härvid intagits i landskapets brandlag.

Landskapsnämnden har i den framställning, som föregick Landstingets beslut om brandlag och brandstadga för den åländska landsbygden utförligt motiverat sin ståndpunkt till denna fråga. Då större uppmärksamhet än tillförene måste i brandskyddsavseende ägnas åt landsbygden, finner landskapsnämnden det nödvändigt att nu redan ingå till Landstinget med ny framställning och nytt förslag i ämnet. I sitt nya förslag till brandlag har landskapsnämnden vidtagit de ändringar, som till följd av Högsta domstolens utlåtande och Presidentens veto äro behöfliga för att landskapslag om brandväsendet på landet skall kunna godkännas. Sålunda har landskapsnämnden givit åt 15 § 4 mom. en annan formulering i syfte att därigenom klargöra, att bestämmelser om inskränkningar i den personliga handlingsfriheten kunna utfärdas endast genom landskapslag. Och i enlighet med Högsta domstolens påminnelse har landskapsnämnden vidtagit en förtydligande omredigering av 21 § i förevarande förslag (18 § i landskapsnämndens förra förslag) och av 22 § (23 § i landskapsnämndens förra förslag) i förslaget till brandstadgan. Enär bestämmelsen i 22 § brandstadgan ^{om deltagande i brandövning} /änsetts innefatta ett för långt gående ingrepp i medborgares allmänna rättigheter och motsvarande stadgande icke finnes i brandlagstiftningen för riket, måste sagda bestämmelse enligt landskapsnämndens uppfattning utmönstras ur brandstadgan. Hela paragrafen kan sålöst utgå ur landskapsnämndens förslag.

Den påtalade bristfälligheten att i den av Landstinget antagna brandlagen icke intagits stadgande om ersättning för olycksfall åt enskild

person, som vid släckningsarbete blivit utsatt för olycksfall, måste, på grund av den utredning Högsta domstolen lämnat, självfallet observeras av landskapsnämnden vid uppgörandet av dess nya förslag till brandlag. Svårigheten här är dock avsevärd, ty det gäller även i detta fall att undvika tolkningskonflikt. Stadgandena om denna ersättning för olycksfall ingå i 47 § av rikets brandlag samt med avseende å verkställighetsåtgärder i 37 och 38 §§ av dess brandstadga. Enligt det system, som införts beträffande landskapets brandlag och brandstadga, synas de motsvarande bestämmelserna i dessa landskapslagar däremot böra införas i brandlagen. Då i 47 § rikslagen stadgas, att olycksfallsersättningen skall utgå ur statsmedel enligt samma grunder, som angående arbetares olycksfallsförsäkring är stadgat, förefaller det landskapsnämnden naturligt, att samma tillvägagångssätt beträffande denna ersättning bör tillämpas i landskapet som i riket. Men lika naturligt är det, att ersättningen här skall givas ur landskapsmedel. Dock uppstår härvid frågan, vilken myndighet skall för landskapet handlägga ifrågavarande ersättningsärenden. För staten behandlas liknande ärenden enligt 37 § brandstadgan av rikets olycksfallsbyrå, men osäkert förefaller det att vara, om det är denna byrå eller någon landskapets myndighet, som i landskapet handlägger nämnda frågor. På grund härav och då landskapsnämnden bör vara denna myndighet, torde sådan bestämmelse böra införas i landskapets brandlag, att de uppgifter, vilka uti oförmälda olycksfallsersättningsärenden enligt 37 § brandstadgan höra till statens olycksfallsbyrå, skola ombestyras av landskapsnämnden.

324 457
skapsnämnden, som sålunda skall uti nämnda ärenden hava samma ställning som statens olycksfallsbyrå enligt rikets brandlag och brandstadga. I stöd av nästnämnda redogörelse anser landskapsnämnden det vara ändamålsenligast att i sitt förslag till brandlag intaga bestämmelserna från 47 § av rikets brandlag samt 37 och 38 §§ av dess brandstadga.

Uti sin framställning om organisationen av brandväsendet på den åländska landsbygden hade landskapsnämnden, enär Landstinget med anledning av petitionen om brandlag ansett, att den fråga även borde beaktas, huruvida det förebyggande brandskyddet kunde tillgodoses endast genom antagande av byggnadsstadga för landsbygden, framhållit, hurusom detta spörsmål krävde en noggrann utredning, varför landskapsnämnden förbehöll sig rätten att senare under detta år inkomma med förslag i nyssbevänt avseende. Då landskapsnämnden emellertid erfarit, att riksdagen lämnat regeringen i uppdrag att inkomma med förslag till en byggnadsordning för landskommunerna i riket, håller landskapsnämnden före, att man borde invänta någon åtgärd i saken från rikets sida, innan landskapets vederbörande myndigheter uppgöra förslag och antaga landskapslag i ämnet. Med hänsikt till vad här ovan framhållits får landskapsnämnden vördsamt föreslå

att Landstinget ville såsom landskapslag antaga bilagda två förslag till brandlag och brandstadga för landskommunerna i landskapet Åland.

Såsom bilaga medföljer av sekreteraren verkställd översättning av Högsta domstolens i saken avgivna utlåtande.

riehamn den 13 oktober 1943.

På landskapsnämndens vägnar:

Ordnungsregeln

Wernersson, Peter

till

Brandlag

för landskommunerna i landskapet Åland.

I Kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Högsta uppsikten över brandväsendet i landskommunerna tillkommer landskapsnämnden.

Ordningsmyndigheterna på landet i landskapet äga jämväl vaka över att föreskrifterna rörande brandsäkerheten behörigen efterlevas.

2 §.

Det åligger varje landskommun att i enlighet med bestämmelserna i denna landskapslag och med stöd därav utfärdade föreskrifter hava behörig omsorg om brandskyddet.

II Kap.

Om brandmyndigheter i landskommunerna.

3 §.

I varje kommun skall finnas en brandnämnd och en brandschef. Dock må brandnämndens åligganden, där sådant finnes lämpligt, av kommunen uppdras åt kommunalnämnden, som i sådant fall äger iakttaga vad om brandnämnd är stadgat.

Där så nödigt finnes, må inom kommun tillsättas flere brandnämnder

och brandchefer med var sitt verksamhetsområde.

4 §.

Å brandnämnd ankommer att handhåva den kommunala brandförvaltningen samt att övervaka, att brandväsendet inom dess verksamhetsområde behörigen upprätthålles och i ärendet gällande föreskrifter efterlevas såvitt som att verka för brandskyddets befrämjande på orten.

Angående utseende av brandchef och dennes åligganden är särskilt stadgat.

5 §.

Brandnämnd utgöres av en ordförande och tre ledamöter samt tre ersättare, samtliga valda av kommunens fullmäktige. Åtminstone en av brandnämndens ledamöter skall vara en i byggnadsfacket inkommen person, där sådan finnes att tillgå inom kommunen.

6 §.

Brandnämndens ordförande, ledamöter och ersättare utses för tre år. Avgår någon av dessa, innan tiden för hans uppdrag är ute, väljes annan i hans ställe för den återstående tiden.

Angående valbarhet till och rätt till avsägelse från nämnda uppdrag gälla i tillämpliga delar vad om kommunalfullmäktige är stadgat.

7 §.

Brandnämnd utser årligen inom sig viceordförande. Åro både ordföranden och viceordföranden hindrade, utses ordförande för tillfället.

Brandnämnd sammanträder så ofta sådant erfordras samt särskilt, då

landskapsnämnden, kommunalnämnden eller kommunens brandchef anser sådant erforderligt. Kallelse till sammanträde skall ledamöterna delgivas genom ordförandens försorg. Vid sammanträde skall föras protokoll.

Brandnämnd är beslutförför, då förutom ordföranden minst två ledamöter äro närvarande.

Omröstningar i brandnämnd verkställas öppet. Såsom dess beslut anses den mening, som flertalet omfattat. Falla rösterna lika, avgör ordförandens röst.

8 §.

Brandchefen bör närvara vid brandnämndens sammanträden och äger därvid utöva yttrande- men icke rösträtt. Han äger på anhållan få sin mening till protokollet antecknad.

Brandnämnd må, då den anser sådant av behovet påkallat, sig till biträde inkalla sakkunniga. Dessa äga deltaga i brandnämndens överläggningar, men ej i fattande av beslut.

III Kap.

Om brandvården i landskommunerna.

9 §.

Kommun skall upprätthålla en i anseende till ortsförhållandena tillräcklig brandstyrka av tillfredsställande sammansättning.

Den kommunala brandstyrkan kan utgöras antingen av avlönad personal eller av allmän brandkår, grundad på medborgerlig plikt.

Finnes i kommun frivillig brandkår, som på ett tillfredsställande

sätt fullgör sin uppgift, må kommunen enligt landskapsnämndens prövning kunna befrias från upprätthållande av annan brandstyrka inom den friliga brandkårens verksamhetsområde.

10 §.

Vid ordnandet av eldsläckningsverksamheten i kommunen skall särskild omsorg ägnas brandskyddet å orter med tätare besättning, såsom by, församlings- och hamnområde samt villaområde. Där ortens omfattning, byggnadstätheten, byggnadssättet och övriga på eldfaran inverkan omständigheter sådant påkalla, kan landskapsnämnden förordna, att å dylik plats upprätthålles en särskild brandstyrka.

11 §.

Det åligger kommun att tillhandahålla den kommunala brandstyrkan sådana brand- och livräddningsredskap, som ortens eldsäkerhet fordrar, samt att upplåta erforderliga redskapsrum. Därjämte bör inrättas en lämplig brandalarmanordning, varigenom brandstyrkan kan kallas till eldsläckningsarbete.

12 §.

Finnes vad i fråga om brandväsendet i kommun är gällande enligt de nämnda landskapslag vara för någon kommun eller dess invånare alltför beträffande eller eljest innefatta längre gående krav än ortsförhållandena betingade, äge landskapsnämnden på kommunalfullmäktiges framställning för kommunen eller viss del därav härutinnan medgiva den befrielse eller lindring, som må prövas skälig.

IV Kap.

Särskilda bestämmelser.

13 §.

Vid större eldsvåda eller hotande större eldfara äro kommunerna skyldiga att på anhållan av lokal^{brand-} eller ordningsmyndighet lämna varandra nödig handräckning vid eldsläckningsarbetet utanför eget område. För sådan hjälp skall utgivas skälig ersättning, vars belopp, därest kommunerna icke härom överenskomma eller kunna härom enas, fastställas av landskapsnämnden.

Till följd av hjälpsändning får kommuns område icke lämnas utan skydd.

Är fara för brandkatastrof överhängande, äger lantrådet eller hans ställföreträdare föranstalta om utsändande av tillfällig hjälp till brandstället, och ansvarar landskapet i detta fall för alla av sådan åtgärd föranledda utgifter.

14 §.

Kan eldsläckningsväsendet inom något område anordnas mera verksamt och ändamålsenligt sålunda, att detsamma helt eller delvis ombesörjes genom grannkommunens försorg, må vederbörande kommuner härom överenskomma. Sådan överenskommelse skall för att bli gällande genom åtgärd av den kommun, inom vilken området är beläget, underställas landskapsnämndens prövning och fastställelse.

15 §.

Skyldig att tjänstgöra i allmän brandkår, där kommun besluter att

sådan skall uppställas, är i den ordning och med de undantag, som
nas särskilt stadgade, envar i kommunen bosatt arbetsför man, som
fyllt 18 men icke 50 år.

Då större eldfara hotar, är envar i kommunen bosatt arbetsför man
som fyllt 18 men icke 50 år, skyldig att på kallelse av ortens brand-
chef biträda vid eldsläckningen.

Likaledes är vid brandställe närvarande arbetsför person pliktig
på anmodan av brandbefälet vid behov lämna handräckning vid eldsäck-
ningsarbetet.

Jämväl andra personliga tjänstbarheter, som i brandsäkerhetens in-
tresse provas erforderliga, vare den enskilde skyldig utgöra på sätt
därom är i landskapslag stadgat, så ock att tåla de inskränkningar i
den personliga handlingsfriheten, som i sådant avseende kunna honom
genom landskapslag påläggas.

§ 16.

För olycksfall, som inträffat under släckningsarbete, skall ersät-
ning ur landskapsmedel givas enligt samma grunder, som angående arbe-
tares olycksfallsförsäkring är stadgat.

§ 17.

Vid ansökan, fastställande och utbetalning av ersättning, som för-
utsättes i 16 §, lände i tillämpliga delar till efterrättelse, vad
om ersättning för i statens arbete inträffat olycksfall är stadgat.

Landskapets olycksfallsombudsman i dessa ärenden är den brandchef

330
434 465

det
som ledde/släckningsarbete, i vilket olyckan inträffade, och skall ha i detta sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse, vad om statens olycksfallsombudsman är stadgat. Om val av brandchef bör anmälan göras hos landskapsnämnden.

18 §.

Var, som på grund av olycksfall önskar ersättning ur landskapsmedel, inlämme därom ofördröjligen skriftlig ansökan till vederbörande brandchef och foga vid ansökningen utredning om sin dåvarande arbetsförtjänst och om den av olyckan orsakade kroppsskadans beskaffenhet samt övriga för fastställandet av ersättningen nödiga handlingar.

Brandchefen skall ofördröjligen insända ansökningshandlingen jämte bilagor och eget utlåtande till landskapsnämnden.

19 §.

De närmare bestämmelser, som jämlikt 4 och 15 §§ i denna landskapslag skola särskilt utfärdas eller eljest äro av behovet påkallade i fråga om brandväsendets ordnande och handhavande, myndigheternas befogenheter och uppgifter på brandväsendets område, lokala föreskrifter angående brandväsendet samt brandsyne- och sotningsverksamheten, meddelas genom en av Ålands landsting antagen brandstadga.

20 §.

Vägrar avlönad kommunal brandkårsman att utföra, vad honom av förman beträffande tjänsten varder anbefallt, straffes såsom i 21 § sägs.

Underlåter medlem av allmän brandkår utan giltigt förfall att in-

ställa sig vid övning eller eldsvåda eller vägrar han vid sådant tillfälle utan skäl att fullgöra honom av förman i tjänsten given befälning, straffes såsom i 1 mom. är sagt.

21 §.

För brott mot denna landskapslag straffes den skyldige såsom i rikets brandlag för motsvarande fall är sagt.

22 §.

Över brandnämnds enligt denna landskapslag eller brandstadgan meddelade beslut må besvär anföras hos länsstyrelsen i landskapet Åland inom trettio dagar efter det besväranden av beslutet erhållit del. Av länsstyrelsen eller landskapsnämnden meddelat beslut överklagas om trettio dagar efter delfäendet hos Högsta förvaltningsdomstolen.

23 §.

Å landskapsnämnden ankommer att efter prövning medgiva kommun anstånd på viss tid med ordnandet av dess brandväsende i enlighet med föreskrifterna i denna landskapslag och brandstadgan.

Mariehamn den 13 oktober 1943.

På landskapsnämndens vägnar:

Richardson anförare

Wernerson/Brakar

till

B r a n d s t a d g a

för landskommunerna i landskapet Åland.

I Kap.

Om brandordning och förvaltningen av brandväsendet.

1 §.

För landskommun skall finnas brandordning, upptagande de föreskrifter, som anses erforderliga beträffande kommunens brandväsende.

Brandordning antages av kommunalfullmäktige, och skall beslut härom för att vinna gällande kraft underställas landskapsnämndens fastställelse.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i, tillägg till eller upphävande av brandordning.

2 §.

Finnes inom kommun tättbebyggt område, såsom by, fabriks-, hamn- eller villaområde, skall för dylikt område i brandordning upptagas sådana särskilda bestämmelser, som ortens brandsäkerhet fordrar.

3 §.

Vid handhavandet av sina lagbestämda uppgifter å brandväsendets område ankommer det å brandnämnd i landskommun särskilt att uppgöra förslag till brandordning samt brandväsendet rörande instruktioner och ordningsstadgar;

att årligen avgiva förslag till utgifts- och inkomststat för brandväsendet under det nästföljande året;

att till landskapsnämnden, kommunalfullmäktige samt kommunens myndigheter, styrelser och nämnder avgiva utlåtanden i brandväsendet rörande angelägenheter samt beträffande kommunala företag av betydelse för kommunens brandvård;

att hos vederbörande kommunala myndigheter göra de framställningar, som äro av behovet påkallade för brandskyddets befrämjande;

att, då överträdelse av brandväsendet rörande föreskrifter ägt rum, söka åvägbringa rättelse samt, då skäl därtill äro, anmäla förseelsen hos vederbörande åklagare, ävensom

att, där kommunens brandstyrka utgöres av allmän brandkår, periodiskt verkställa utskrivning av tjänstgöringsskyldiga.

Närmare föreskrifter rörande brandnämndens åligganden skola meddelas i brandordningen.

II Kap.

Om brandstyrka och brandbefäl.

4 §.

I brandordningen skola meddelas föreskrifter angående den kommunala brandstyrkans sammansättning och åligganden samt angående ordnande av dess verksamhet. Finnes i kommunen allmän brandkår, skall i brandordningen upptagas bestämmelser angående sättet och ordningen för uttagande tjänstgöringspliktiga och de omständigheter, som lända till befrielse

5 §.

Ledningen av landskommuns brandväsen skall handhavas av brandchef.
För att vid förfall för brandchefen inträda skall därjämte finnas en ställ-
företrädare för honom.

Brandchef utses av kommunalfullmäktige på förslag av brandnämnden. Öv-
rigt brandbefäl tillsättes på brandchefens förslag av brandnämnden.

Om brandbefälets åligganden skola bestämmelser meddelas i brandord-
ningen.

III Kap.

Om brandsyn.

6 §.

Allmän brandsyn skall inom varje kommun årligen äga rum å tid och i
den ordning, som av brandnämnden bestämmes. Om brandsyn skall kungöras
på sätt därom i brandordningen föreskrives.

Extra brandsyn skall därjämte hållas när brandchefen så påfordrar.

7 §.

Brandsyn skall förrättas av en nämnd, bestående av två eller tre där-
till lämpliga personer, som av brandnämnden utses. Till brandbefälet hö-
rande personer kunna vara medlemmar i brandsynenämnd. Där så nödigt fin-
nes, må inom kommunen tillsättas två eller flere brandsynenämnder med var
sitt verksamhetsområde. Vid syneförrättning äger brandförsäkringsinrätt-
ning, hos vilken inom kommunen belägen fastighet är försäkrad mot brand-

skada, rätt att vara tillstädes genom ombud, med befogenhet att göra inringar men icke att deltaga i besluten.

8 §.

Vid brandsyn skall undersökas, huruvida gällande föreskrifter i brandordningen för eldfarans avvärjande efterlevas samt huruvida å eldstadsmur, rör, tak, skorsten eller annorstädes finnes brist, som kan medföra eldfara.

Närmare bestämmelser därom, huru brandsyn förrättas och vilka byggnader, lägenheter m.m. böra synas, skola meddelas i brandordningen.

9 §.

Upptäckes eller iakttages vid brandsyn försummelse eller brist, varom i 8 § förmäles, skall fastighetens ägare eller annan, som saken rör, föreläggas att vidtaga rättelse inom viss lämplig tid. Är synnerlig brandfara för handen, äger brandsynenämnden omedelbart vidtaga erforderliga åtgärder för farans avvärjande eller ock, med anlitan av handräddning av polismyndigheterna, förhindra begagnande av byggnad, rum, inväring eller annat.

Efterkommes icke brandsynenämndens föreläggande eller förbud, äger brandsynenämnden om förhållandet genom brandchefen anmäla hos landskapshövdingen, å vilken det ankommer att genom lämpligt vite göra nämnden sammad.

10 §.

Uppdagas vid syn eller eljest förseelse, för vilken straff är stadgat

374 471
skall anmälan därom göras hos allmänna åklagaren.

11 §.

Byggnader, lägenheter, upplag och annat, som brandsyn avser, skola vara för vederbörande förrättningsmän tillgängliga å den för synen bestämda tid. Är extra brandsyn av tvingande skäl påkallad, vare förrättningsmännen berättigade att omedelbart och utan föregången anmälan vinna tillträde till platsen i och för syneförrättningens verkställande.

Tredskar någon att lämna förrättningsman tillträde till lägenhet eller annat, som skall undersökas, skall handräckning lämnas av polismyndigheterna.

12 §.

Vid brandsyn skall föras protokoll, vari bör antecknas vad vid synen iakttagits och de beslut, som i anledning därav fattats. Utdrag ur protokollet, såvitt detsamma rör fastighetsägare eller annan vederbörande, som vid synen ålagts utföra något, skall vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

Originalprotokollen skola förvaras hos brandchefen.

IV Kap.

Om sotning.

13 §.

Innehavare av byggnad, försedd med eldstad, vare skyldig att låta verkställa nödig sotning av rökledningar.

I brandordningen skall intagas föreskrift därom, huru ofta sotning

skall verkställas ävensom meddelas närmare bestämmelser, huru sotningens verksamheten i öfrigt skall ordnas.

V Kap.

Angående eftergift i fråga om denna stadgas tillämpning inom kommun

14 §.

Finnes vad i fråga om brandväsendet i landskommuner är gällande enligt denna stadga vara för någon kommun eller dess invånare alltför betungande eller eljest innefatta längre gående krav än ortsförhållandena betinga, äge landskapsnämnden på kommunalfullmäktiges framställning för kommunen eller del därav härutinnan medgiva den befrielse eller lindring som må prövas skälig.

VI Kap.

Om gemensam överledning på brandplatsen.

15 §.

Arbeta brandkårer från olika kommuner på samma brandplats, tillkomma ansvaret för släckningsarbetet och högsta ledningen på brandplatsen brandchefen i den kommun, där eldsvådan timar, eller ock dennes ställföreträdare. Dock må han överlämna ledningen till chefen för ordinarie brandkår eller brandkårsavdelning, som sätts till undsättning, om denne här till bifaller.

Oberoende av vad här ovan sägs vare landskapsnämnden berättigad om gemensam överledning å viss ort förordna efter som lämpligt prövas.

VII Kap.

16 §.

Envar, som upptäcker eldsvåda eller fara därför, åligger att ofördröjligen varsko dem, som äro utsatta för eldfaran, och övriga vederbörande samt att vid behov alarmera brandkåren ävensom att själv efter förmåga lämna den första hjälpen vid eldsläckningen.

Innehavare av telefon vare skyldig att genast telefonledes frambefordra inkommen brandarmälan samt att vid eldsvådetillfällen ställa telefonen till förfogande i och för alarmering och andra nödiga meddelanden.

Telefoncentral skall jämväl vid eldsvåda i trakten städse stå till förfogande i och för meddelanden, som avse brandfarans avvärjande och vad därmed har samband.

17 §.

Envar ägare av häst, motorfordon, båt eller annat transportmedel är pliktig att vid behov ställa dem jämte nödig personal till förfogande för släckningsarbete eller ock att med sådana transportmedel verkställa vattensläpning till brandplats, på sätt därom i brandordningen närmare stadgas.

All genom användning av i 1 mom. omförmälda medel och redskap uppkommen skada, som icke uppstått genom ägarens eller den förslandes tillskyndan, skall ägaren särskilt gottgöras, ävensom ägaren åsamkade direkta utgifter honom ersättas av vederbörande kommun.

18 §.

Vatten må av envar hämtas från enskilda tillhöriga brunnar eller andra vattensamlingar till eldsläckning och brandfaras avvärjande.

19 §.

Vid inträffande större eldsvåda är enskild ägare av brandredskap skyldig att på brandbefälets anmodan sända denna till brandplatsen för att begagnas vid eldsläckningen, såframt icke brandfara omedelbart hotar ägarens egendom.

20 §.

På brandplats och i dess omgivning är brandchefen berättigad att låta spränga eller riva hus eller plank eller vidtaga annan åtgärd, som för släcknings- och räddningsarbetets skyndsamma utförande är av nöden.

Närmare föreskrifter härom skola intagas i brandordningen.

21 §.

Ägare av fastighet, där eldsvåda timat, är pliktig att för eftersläckning, röjning och andra efter branden nödiga arbeten, som ej höra till brandkårens åligganden, tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka, vid påföljd för uraktlåtenhet därutinnan, att brandbefälet på ägarens bekostnad anskaffar det behöfliga manskapet,

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

22 §.

Den, som bryter mot vad i 13, 16, 17 eller 19

§§ finnes stadgat

straffes såsom i 57 § av rikets brandlag sägs.

Polismyndigheterna skola inom sitt verksamhetsområde lämna de kommunala brandmyndigheterna handräckning vid brandväsendets behöriga upprätthållande och, när missförhållanden iakttagas, därom ofördröjligen underätta brandbefälet.

24 §.

I brandordningen må närmare bestämmelser meddelas om allmänna försiktighetsmått till förebyggande av eldsvåda.

Likaledes må i brandordningen upptagas föreskrifter angående de särskilda anordningar för eldsäkerhetens tryggande och räddningsarbetets underlättande, vilka äro erforderliga med avseende å bopingshus i två eller flere våningar, uppförda helt eller delvis av icke brandfritt ämne.

Mariehamn den 13 oktober 1943.

På landskapsnämndens vägnar:

P. K. H. andersson

Wernerson

Till Republikens President.

Sedan länsstyrelsen i landskapet Åland, i det avseende 12 § i lagen om självstyrelsen för Åland av den 6 maj 1920 vidhandengiver, till Presidentens kansli insänt tvenne av Ålands landsting den 27 februari 1943 fattade beslut, av vilka genom det ena antagits brandlag och genom det andra brandstadga för landskommunerna i landskapet Åland, samt Presidenten, vid i statsrådet den 21 sistlidne maj skedd föredragning av ärendet, beslutat att i sådana skäl inhämtas Högsta domstolens utlåtande, har ministeriet för inrikes- ärendena därför i skrivelse av samma dag till Högsta domstolen insänt landstingets beslut samt Ålandsdelegationens i ärendet avgivna utlåtande. På grund härav har Högsta domstolen, som ansett, att ärendet icke skall behandlas i plenium, granskat ifrågavarande landstingsbeslut och får i avseende å sitt utlåtande framhålla följande:

Enligt självstyrelselagen äger landskapet Åland självt upprätthålla allmän ordning och säkerhet i landskapet. Då brandväsendet hör till säkerhets- åtgärder, måste landstinget anses haft rätt att härom godkänna landskapslag.

I riket är brandväsendet ordnat genom brandlagen av den 22 juni 1933 och i anslutning till denna genom en brandstadga av den 30 december samma år. Till förebild för landstingets beslut har icke tjänat rikets brandlag, utan hava dess bestämmelser huvudsakligen tagits från lagberedningens år 1927 utarbetade förslag till brandlagstiftning. Landskapsmyndigheterna hava på så sätt ansett sig kunna med minsta möjliga kostnader och utan att äventyra brandskyddet få till stånd en för landskapets förhållanden anpassad brandskyddsorganisation.

Bestämmelserna i landstingets beslut påkalla i allmänhet icke anmärkningar ur synpunkten av landstingets behörighet. På särskilda enskilda punkter har Högsta domstolen likväl ansett skäl föreligga att fästa noggrannare uppmärksamhet.

Enligt 15 § 4 mom. i den under granskning varande brandlagen är den enskilde skyldig att utöver de personliga tjänstbarheter, vilka omnämnas i samma paragrafs föregående moment, fullgöra även andra till brandskyddet befrämjande nödigebefunna personliga tjänster, på sätt därom är särskilt stadgat, samt underkasta sig sådana inskränkningar i den personliga handlingsfriheten, som i nämnt avseende kunde honom påläggas. Med uttrycket, "på sätt därom är särskilt stadgat", torde åsyftas ovannämnda, av landstinget antagna brandstadga, i vilken uti 16, 17, 18, 19, 20, 21 och 22 §§ äro intagna bestämmelser angående medborgerliga skyldigheter på brandväsendets område, vilka, med undantag av stadgandet i 22 §, i huvudsak äro av samma innehåll som bestämmelserna i 37, 39, 40, 42 och 45 §§ i rikets brandlag. Synbarligen har avsikten varit att i 15 § 4 mom. stadga, att bestämmelser även om inskränkningar i den personliga handlingsfriheten kunde utfärdas endast genom landskapslag. Nämnda moment är likväl så avfattat, att den personliga handlings-

behöret kunde inskränkas även i administrativ väg. Framhållande att inskränkningarna i den personliga handlingsfriheten i rikets brandlag äro de-
klarator bestämda, anser Högsta domstolen, att landstinget genom att giva
Ut i nämnda 22 § i landskapets brandstadga stadgas bland annat, att

Uti nämnda 22 § i landskapets brandstadga stadgas bland annat, att
arbetssgivare eller arbetsledare icke får vägra i sitt arbete eller i sin
tjänst varande medlem i allmän eller frivillig brandkår ledighet för delta-
gandet i brandövningar, om ledighet kan utan märkbar olägenhet honom med-
delas. Då en dylik inskränkning i arbetsgivarers rätt innebure ett alltför
starkt ingrepp i medborgares allmänna rättigheter och motsvarande
stadgande icke finnes i brandlagstiftningen för riket, måste landstinget
anses hava även i detta avseende överskridit sin lagstiftningsrätt.

I 18 § brandlagen och i 23 § brandstadgan finnas intagna bestämmelser
där, huruledes överträdelser mot brandlagen och brandstadgan skola be-
straffas. Lagstiftningen på detta område tillhör enbart republikens lag-
stiftningsorgan. Enligt 18 § brandlagen straffas den, som bryter emot denna
lag och med stöd härav givna bestämmelser eller föreskrifter, enligt gäl-
lande stadganden i rikets brandlag. Då landskapets brandlagstiftning i fle-
ra avseenden avvika från rikets brandlagstiftning, kunna dessa straffbe-
stämmelser användas blott i tillämpliga delar. I 23 § brandstadgan hänvisas
till 18 § brandlagen. Härav får man den uppfattningen, som om brand-
stadgan givits på grund av brandlagen. Med stöd av landskapslagar kan man
likväl utfärda verkställighets- eller tillämplighetsförordningar, varför
brandstadgan är en självständig landskapslag. I 23 § brandstadgan hade där-
för bort hänvisas till 57 § i rikets brandlag, som innehåller straffbestäm-
melser i rikets brandlag.

18 § i landskapets brandlag bör tillämpas även på person, hörande till
kommunal brandkår, som vägrar att efterfölja förmans i tjänsteuppdrag givna
order (17 § 1 mom. brandlagen) samt medlem i allmän brandkår, som utan vä-
gande skäl underlåter att deltaga i övningar eller brand eller som vid så-
dant tillfälle utan skäl vägrar att fullgöra förmans i tjänsten givna be-
fallning (17 § 2 mom. brandlagen). I rikets brandlag är angående dessa fall
icke särskilt nämnt, men härvid torde kunna tillämpas stadgandet i 57 § av
rikets brandlag.

Rikets brandlag innehåller jämväl stadganden om ersättnings skyldighet
vid inträffat olycksfall. Enligt 47 § skall vid inträffat olycksfall vid
släckningsarbete erläggas ersättning ur statsmedel enligt samma grunder,
som äro stadgade om arbetares olycksfallsförsäkring. Med släckningsarbete
avses i brandlagen såväl arbeten med eldens släckning som därtill hörande
eller i samband därmed stående åligganden, såsom bärgning av egendom och
räddande av människoliv, transport av brandredskap, manskap och vatten till
brandplatsen och därifrån, budkavles kringsändande och efterbevakning. Uti
de under granskning varande landskapslagarna hava dylika stadganden icke in-
tagits. Landskapsmyndigheterna hava, på sätt framgår av de till grund för
landstingsbesluten varande handlingarna, ansett, att frågan om brandkårens
rätt till ersättning för under tjänstgöring inträffat olycksfall hör till

speciallagstiftningen på nämnda område, samt att enskilda rätt till ersättning för olycksfall torde kunna avgöras enligt allmänna skadeersättningsprinciper. Vad beträffar i kommuns tjänst varande brandkårsman, har han nog rätt till ersättning för olycksfall, som inträffat under släckningsarbete enligt lagen om arbetares olycksfallsförsäkring, men enskild person, vars hjälp vid släckningsarbete grundar sig på medborgerlig plikt, måste härvidlag lita till rättegång. Tvivelaktigt är det likväl, om ett sådant förfarande, vilket i varje händelse skulle åsamka sökande avsevärda kostnader och arbetsmål, ledde till åsyftat resultat, särskilt då det förblir ovisst, emot vem skadeståndstalan skulle utföras. Då i rikets brandlag mot skyldigheten att biträda vid eldsläckning svarar rätten att ur statsmedel erhålla ersättning för olycksfall, som inträffat under släckningsarbete, och det ej vore överensstämmande med allmänna rättsprinciper, att enskild person vid uppfyllandet av sin medborgerliga skyldighet skulle på Åland råka i sämre ställning än annorstädes i riket, har landstinget, avvikande i denna punkt från rikets lag, överskridit sin lagstiftningsrätt. För övrigt bör observeras, att brandlagen för Mariehamns stad av den 12 augusti 1939 är i nu förevarande del överensstämmande med rikets lag.

Landskapets brandlag innehåller i 19 § stadganden rörande ändringsansökan, angående vilka rikets lagstiftningsorgan äga stadga, men då dessa äro av samma innehåll som motsvarande stadganden i rikets brandlag, kan desamma intagande i landskapslag försvaras.

På grund av vad i det föregående framhållits och då landstinget genom att åt 15 § 4 mom. brandlagen giva här ovan refererad ordalydelse samt intaga bestämmelsen i 22 § brandstadgan och från landskapslagarna bortlämna bestämmelsen om ersättningsskyldighet åt enskild person för olycksfall, som inträffat under släckningsarbete, måste anses ~~hava~~ överskridit sin lagstiftningsbefogenhet, uttalar Högsta domstolen såsom sin uppfattning, att landstingets genom ifrågakvarande beslut antagna landskapslagar borde lämnas att förfalla.

Ministeriets för inrikesärendena brev åtföljande handlingar återsändas härmed.

Helsingfors, den 16 juni 1943.

Högsta domstolen.

N. Hj. Neovius.

Aleksis Ekholm.

Matti Piiponen.

Oskar Möller.

Väinö Lumme.

././ Allan Z.P. Dahlbeck.

Avskriftens riktighet bestyrker; Helsingfors, å Högsta domstolens registratorskontor, den 22 juni 1943.

Anna-Maija Lipponen.

t.f.